

Кали килинган совет-азбани дыкна-
дыг (1 арын).
СЭНП ТБ-ның Шавуумунга утауштур
(1 арын).
Колхотарның кукуруза болгаш карто-
фель шөндөрдөгү. С. Тамба.—Оозум те-
миле (1 арын).
С. Сарин-оол.—Шивитпиринд күрсөдө-
нүн хынаар (2 арын).
М. Багадай.—Бомбайнар септегезин
дүрөслөп (2 арын).
С. Танзын-оол.—Агитатор тойжурларда

М. Сыгыр-оол.—Профактивнийн хурал (2 арын).
Я. Савин.—Челч чалын ахмьдалга ботаттарыгч (2 арын).
И. Лопсан.—Хергелд кооперациянл өнчүүн шыгын кооператор (3 арын).
А. Никитин.—Шыгача чач черер шигүүлн агурын агротехника (3 арын).
Редакция чигүүл (3 арын).
М. Намзайр.—Механизаторларча са...

ФАП-нің 52-гі жол конференциясы заңтыған (4 арын).

Делегация өкілінің комитетінің сессиясы (4 арын).

Областа чиік атлетикасы жиналыс жартылауы (4 арын).

Кады кылдырган совет-албани дыңнадыг

Бо чылдың май 30-де Тиранага Совет Эвилелиниң болгаш Албанияның Улус Республикасының Партия-Чазак төлөөлериниң кады кылган медегделинге ат салдыган.

Медетгеледе чугалап турары болза, Совет Эвилелинин Партия-Чазак төлөөлеринин Албанияга чоруп турганын уезинде чугаламышкынчар болгудан, ол чугаламышкынчар чоруп турда Совет Эвилелинин болгаш Албаниянын Урус Республиказынын улаустарынын аразында кады ажылдажылганы болгаш ай-дуу-мз найыздалы калбартыр болгаш быжыглар айтырларын талазы-биле, а ош ышкы бо үенин улаустар аразын байдалдын дугайында ийн талачы кайы-камын сенуугарды турар эн-не чугдала айтырларушкын талазы-биле санал-онандарын калбак солчушакуну бооган. Чугаламышкынчар чүрөктөи ханымынн 5-ке каы-камызын билчирини байдалында боол эртен болгаш чугалажып турган бүтү айтырларга үзэ-бодадарын чыгыс ай чорупа көртүскен.

Ийн чуртгарын Партия-Чазак толвэлэрин болов, ийн чуртгарын аразында харьгалээр пролетаргын интернационализмын, дөл-эргэйн, национал хамааршыншас чорукту болгаш дөвсгээр талазы-бүлэ бүгүн турар чорукту хүндэслэгийн, шитийн хөрөхтеринте холгаар-лашлагынн, принцитэрин-биле бүгүн дүүштүр, акци-дуума сүрйи кагы ажилжаагчлагынн болгаш кайы-кысыгызга дузаалажырын Бузуунга үнэслэлэ хөгжүү-турар дөл чүвени чыгыс эп-стекилдг дөмдөлгө тур дөл дөмдөлгө айтп турар. Ол харьгалзаарын үнэ-слэиниле марксист-ленинчи идеологынн чыгыс ага-тур, социализм болгаш коммунизм тургузарынн эчиг улау сорулгаларынн чыгыс элпий тайбича болгаш улустарын аймкл чок чорру дөш дөмисс турпн ту-рар.

Албани улус күш-ажал пэртизанин удуругулган. Силе, социалисттик лагериниң чурттарыны амы-дуими зууламачыны-биле, тоөгүдүг кыска хуусанын дургузуна бодуну төрүзү чуртун агаргыг жоюнданыг турганындан аграр-индустриалдыг чүгү кыялар хуудургу богу, ою хевир-шынчизин улузини-биле өскерткен чүгүчүени Союзт Эвелегиниң Партия-Чазак талазалары сепкилад чүгү ханымышын-биле демизелгиз.

Ийи чуртгарын эрге-ажыктарыга таарыштыр богтанып турар эконимикти болгаш культуругу хараылазларын хожудезиниң бидалыга болгаш перспективаларыга буруп сеткила ханганын талалар илереткенер.

Совет Эмилди Албаниянын Улус Республикасынын социализмди тургузуусуна үйүгү аялдарында бүгү таалайы болгаш ак сектидиле дууалдыкын көргүзүп келген болгаш көргүзүп турар деп чүшүнү албанын тазалар өөрүп четкиришин-биле онзалар демдагдылар.

Совет-албаны чууалгашынышынын үзүндүн Казарткын чүгүсөүгү ийн чылымда дургузууна Совет Эмилди 526 миллион рубль нинти түчүмү үр хуусаалык азын кыт чыгандарды Албанияга тывыккан.

Ийн талачин төлээлери Совет Эмидели биле Албаниин аразында бүгү талалыг, сырыг кызы ажилдаа жылжытаны моон солгаар даа бүгү хемчег-биле калык бартыр шийтпиралин бадиталаннар. СССР-де коммунисттер гуруушуушунун кайгамчык улут программасына биле болгаш адабни экономикалык көдүрүрүмнэ плазаны-биле холбаашты ол кады ажилдаа жылжытаны хем

Калы кылган совет-албани медеглелге ат салганы

ТИРАНА. Совет Эмилелини бол-
ш Албанилим Улус Республика
нын Партия-Чазак талзелетини
сыныз чутсаажышыкынар ду
айныз эди кылган медетле
с салышыны май 30-ге ма

Медетелмеге ат салганнар: совет
талаан — СЭКП ТБ-ның Бирин
Секретары, ССРЭ-нин Министрлер
Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хру-

АЛБАНИ-СОВЕТ НАЙЫРАЛДЫҢ МАССАЛЫҒ МИТИНГИЗИ

ТИРАНА. (СЭТА-ның тускай мор-
еспендизити). Май 30-де душ-
ман Тирала Скандербет шау-
е забани совет байырагын ма-
лалы митингиз болган. Митингиз
болган найсымалдагын боры-ла бу
у чурттакчылары, чок кавы-
ууларына муу-муд тараачыны
ны чыгып келгеш, дегеш шау-
болган оу казыны куудуучулары
болган турган. Чымылганагын ка-
мынга нацвалов болган совет ту-
ра, леуочулар кишикл, митингиз
киркжикхаленинц халарыны
нечетер халенинц турган, ки-
шенинц сеткы-сагызы байыра-
да шичи-биз аян кирген турган.
Милете Н. С. Хруше, Парте

Чазак тазэлери, эштер Энвер Ходжа, Мехмет Шеху, Хаджи Деметри болган Абдьянинын эске-лаа тушуктазыры кестиге келгирге шалган адыш чаксаактым болган чакыгыт кураа дининер унген. Матингичи кижикчиинери эргим аал чылдыга ала-дудумача байырыч чүрөктин ханымыдан чөлүрчиге турган. Совет Эмилеинин болган Абдьянинын Улус Республиказынын Куруае гамиинерин күтүскөн.

Матингичи АЕК-нын Тарак хооромдуун бирги секретары Раиса Дервишча ачкыган. АЕК Тынкын бирги секретары Энвер Ходжага ол сөс берген. Матингичи

Киржикчилери анаа илгит байыр че-
рип турган.

Ошк соондз микрофогга совет те-
лозорин баштыгы Н. С. Крушын
чепи келген. Шогте диктатт
адым чыскашкынчы болган Совет
Эмилели, СЭКП-и, албаш-сөөк
найралды алдыржыткан байырым
кыйгылар база катан чыгыламын
унген.

Эштер Эшвер Ходжанын болган
Н. С. Крушутун чугаларын дик-
таттыг адым чыскашкынчылар
«Совет Эмилели», «СЭКП», «Күш
ажыгын партиязы», «Тайбаш»,
«Найрал!» деп кыйгылар хей кы-
тап үе кирип турган.

Кукуруза тарылгазынче чогуур
кичээнгей салынмайн барганын
чамдык фактылар-биле бадыйткап

болур. «Вомкумунане огуз» колхозу (газлам эш Исмаев, партия организацыйанын секретары эш Фомежко) кукуруза шуданге адег тегерин «й-шаван» чорутуш, терин били улур белетказ, агрегаттарнын аажын тазыртыштыр организастваш, тарыма чогур 370 га кукурузанын 202 газын майынц 27-де тарым акаан, картофель олуртузганын шуут дозутушан турла, улуг агым-агыл-дыр болур «Кызыл туз», «Тиле-ге», Денин аттыг колхозтар кукуруза тарылганын шуут кербез болу-турарар. «Кукуруза»-чымыт-мык культура, мичанг ову хор-

дан үндүрүп кааннар. Ош харааны-
биле колхоз майнын 27—28 күнү-
сүндө чангыс-даа та кукуруза тары-
маан. Ында кукуруза тарымынын

агротехникасын үрөп түрүр чүрүктөр базасын бар. Инженер Логвинкина тазармаштырылганын ажыглаган. Малдын ортунагы контроль түрүктөйүн тарып турганын биле дөрбөчтөйүн дең эвес болуп, аралында 3—10 сантиметр карышмактар бар бооп турары база аягырын.

«Тигилге» болжол районда улут болжаш музуктын ажы-агыйларынын бирөөсү. Иччалалжол ол майкы 28-ке чейир кукуруза-лаа, картофель-лаа олтурганга чыгып. Илде база-ла «жөтүн чыгырыла» манал турар. Шындына алаа «жөтүн чыгырыла» маналар хоралат.

МТС-тин 2 агрегатынан алтыдан Ак-Тургу ортумак школарынын тоску классынын буюрууге-практиктик бригаданы дузалажын эгелен. Тракторист еш Чыкчигин агрегаты картофельдин эш шынарыгарымын, ажыл нормазын дакпыр ажыр куесдин турар.

2

Совет тургузуг

Шиитпирнин күүселдезин хынаар

Чон-Хемчик район Советинин күүсөмү чокта чаа Хорум-Даг көдө Советтин ажилынын дугайында айтыргын чугаашкан. Ажыл-агый болган култура-массалык хемчегер таламы-биле көдө Советтин ажилында чамдык чедикшиппер барын күүсөмү дартыган эш Кы-ама-оол бодунуң илеткелине айтыпкан. Моон-биле калы Советтин ажилында уаг чептестер бары ху-ралга изероон.

Хорум-Даг көдө Советтин сессиялары, күүсөмүң хурадалары доктаамал болуп, алаа ажыл-агый-ниң болган култура тургузушкунуңуң айтыргаларын чугаашкан турар болза-даа, үндүргөн шиитпир-нин күүселдезин дөш иеткеде бош-вак. Депутаттарын, доктаамал бо-миссияларын кижигүнеринин ажилында күүсөмү чептес дузала-жип келген. Мурнакчыларын үл-герин калбартыр, чоннуң эгедечи эки саналарын деткир, масса ак-

тивке, көдө интеллигенцияга да-нын ажилдар чорук чептес тургу-тунган.

СЭКП обкомунуң V пленумунуң доктаалын боттандырыныга хол-баштыр чамдык ажилдарын кылган болза-даа, «Эки арыт-шөвөр суур дөш, колхоз-кооперация кижигү-неринин үлгерилг чуртталга ба-жыгыр дөш» социалисттик ча-рыштың иеткедериң ыраатта чед-ир күсетпейн турар. Советтин хамаарылганында «Хорум-Даг» кол-хоз бо чылдың туугаарында 1900 кубометр мый белекээр планын чедир күсетпейн. Тайгада белекээр-тиген 1700 кубометр мыйтан ту-дуг шөлдериңде өккөп алганы чүг-ле 900 кубометр. Бо чылдын чуртталга-нын 14 бажынарын кылдыр план-ныт, а дөрт айлар эрткезе чангыс-ты-даа ажылга киирбөз, чүг-ле 2 бажынын тулуу чоруп турар.

Нитиңин мал ажилыңче ил-чөңгөй чептес тургустунган. Си-генни, малдың өскө-дөз чептериң

чогуур өйүңде четчелеп белекөөсө, таарымчалык кажаа суурун хан-дырбас чоруктан база ажалдааның багайыңдан бо чылдын 19 бода мал, 260 хой, 70 өшкү, 12 хаван, 7 бы-заа болган 300 ажык дагаа өлү-көрдөн. Чамдык бадарчыларын, чи-жээ, Лопсан-Доржуунуң 30, Чамы-рынның 70 баш чедир хойларын хо-рап турда, оон чылдагаанын дүргөн илередиң, оңу чогуур өйүңде чайла-дырынга көдө Совет-даа, колхоз баштаар чери-даа боттук хемчег албаан.

Мал ажилында удурулганың ил-дыг көшкөк тургустунганыңдан колхозтун дөрт айларда сагган сүдү эрткен чылдың ол үеңден 5 муң кг куду болган. Моон уламыңдан күрүңе сүт белекээр план чүг-ле 4 хуу, а өштүн чүг-ле 1 хуу кү-сеттинген. Мыйдыг байдал көдө Со-веттин болган «Хорум-Даг» көдө-сүт удурутуңуларын дүвүртейн турары дыка чептес.

С. СЕРИЧ-ООЛ.

СЕССИЯГА ИЛЕРЭЭНИНДЕН

Култура албан черлеринин чеп-тинин улам калбартыр, оон ажилын өккөждө айтыргыла партия бол-ган чамак чугула кичөөлгөйин са-лып турар. Чаа-Хөл район Совети-нин чокта чаа болган ийги сес-сияныга райкүүсөмүң култура кидиңинин ажилынын дугайында илеткек болгон.

Районда 1 култура бажың, 4 көдө клубтар, түрүм 5 кино черле-ри, алэон ыш кызыл булуңулар бол-ган 5 библиотекалар ажалдап ту-рарын илеткек эш Гилев чугаа-лаан. Чоннуң организастыг дмштан-нылгалары, массалыг кечөөлөр, амандыралга холбашан дончу ил-еткелдер, лекциялар, солун беседалар база болуп турар.

Кара-Талда көдө клубтун. Ак-Турута библиотеканың ажилы дө-рө болуп турарын сессия демет-дөөн. Моон-биле кады районнуң култура албан черлеринин ажи-лында уаг чептестер бары сессия-га изероон. СЭКП-ниң XXI съезди-нинин төгүтүгү шиитпирлерин про-пагандалар ажил чептес тургу-тунган. Областың, районнуң болган колхозтун чеди чыл планынга ха-маарыштыр кылган диаграммалар, ажыл-агый, културалың көргүзү-рерин клубтарда делеттинмөөн, ши-меделер көрүштүг өвөс.

Култура албан черлеринин бе-летке ажилыңче чамдык колхозтар-ның баштаар черлери болган көдө Советтер чугула кичөөлгөй салбайн

келгени сессияга изероон. Моон уламыңдан септелге багай, отулар чүгүзү үстүр чоруктар бар. Клуб-тарга чугула негеттерин дериглер болган култураларын салгылаар айтыргыңды боттук хемчөзө райво баштаар чери албайн турар.

Райкүүсөмүң култура киди-ңин (эргелекчи эш Гилев) кадрлар-ын шын ишлп, оларын ажилга хүлэзеп алырды билин, мергежл-дини эки өөренип көрөйүн турары чептес. Култура албан черлеринин ажилдакчыларынның семинарын ор-ганизастан, дурулга солчурунун хурадаларын чымдырып турары чу-гула.

Н. БЕГЗИ.

Дөре ажилдап болур турган

Ажылчы чоннар депутаттарың Бин-Хем район Советинин чокта чаа болган ийги сессияныга рай-но ажилынын дугайында айтыргы-нын чугаашкан. Бо чылдың дөрт айларын дүргүзүңдө бараан са-арыгызынын нити планын 101 хуу күсеткен, ол ышкан өскө-дөз чамдык чедикшиппер барын райво баштаар чериниң дартыган эш Ма-твинов илеткелине чугаашкан.

Моон-биле кады районнуң ажи-лында уаг чептестер бары сессия-га изероон. Бараан саарыгызынын планы нитиин-биле күсеттинген болза-даа, районнуң 16 магазини-ринден дөрт айларын планын 10 магазин күсеттөөн. Хой-нитиниң чептештиге черлериниң ажилы ба-за эки өвөс. Районнуң № 1 столо-ваян болган № 2 чайнаа са-арыгы планын ыраатта чедир кү-сеттөөн.

Ленинка (садыгжымы эш Байка-лова), Бөк (садыгжымы эш Смирно-ва) ышкан чамдык магазинерин арыт-шөвөри багай, барааннарын делген сагыны чурумунг өвөс. Ол ышкан хову тургаларында тараа-жыларга, фермаарда болган ыра-мы олардада малчыларга хергелде барааннарын үе-үеде чедирип са-дыгжыларын багай организастан ту-рар.

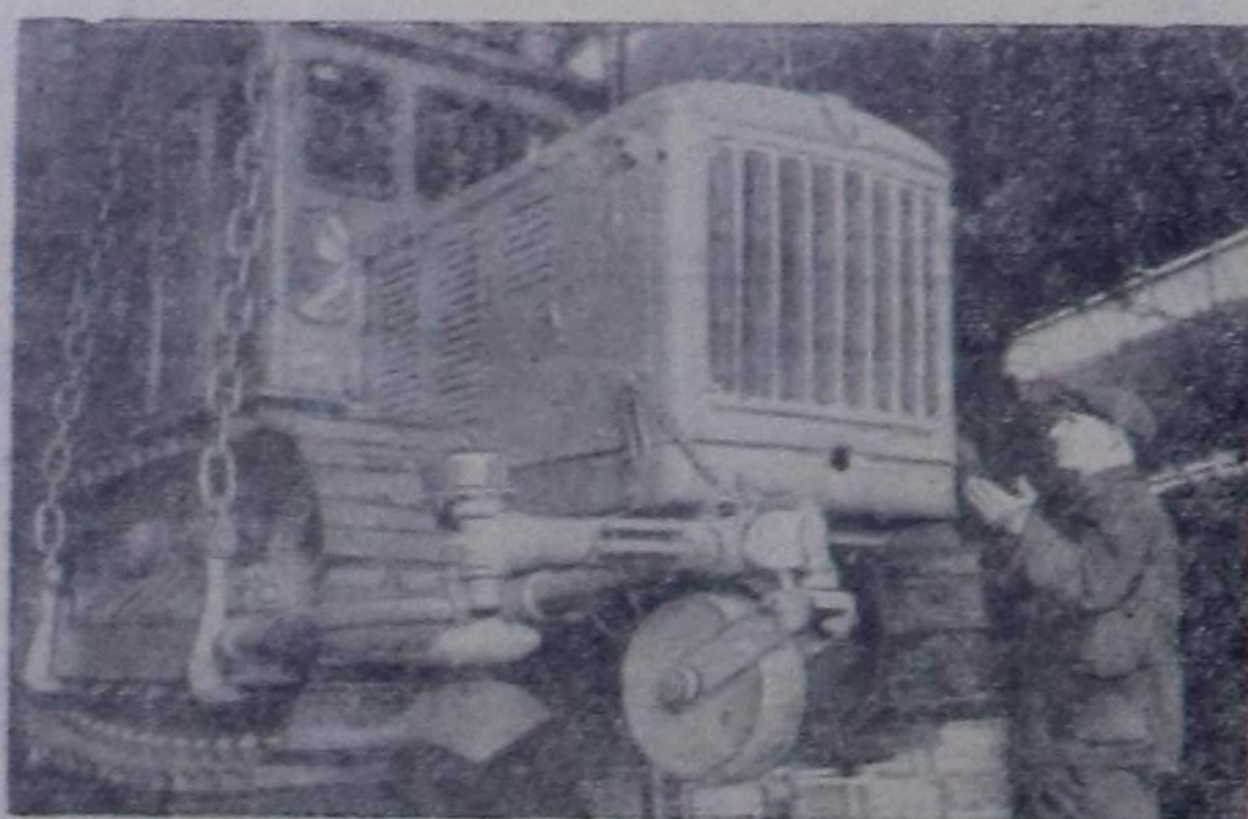
Бандыг-даа ажил-херети кижилер, кадрлар кылп боттандырат. Бо таламы-биле кооперация ажил-дакчыларын ортуңуңа кижигү-неринде ажилы база чептес. Ажылга кижилерин хынамак чов хүлэзеп чедир чорутуңу уламыңдан өрө-сам-чыгдал ам 35 муң рубль ажи-п турар. Билетини садыгаш турган чангыс Гилевна бөзүн 16 муң рубльдин барааннарын самгыдан болган.

Районнуң шугумунда чүг-ле сөөлүг дөрт айларда бөзүн 26 кижин илүргөн, а чаа 25 кижин ажилга хүлэзеп алган чорукту та-варылга кылдыр көрүп болбас. Рай-во баштаар чериниң дартыган эш Матвинов, салыг кидиңиниң эрге-лекчи эш Михайленко олар кадр айтыргыңче моон сонгаар кичөө-лгөй салыры сессия чугулаан айтыкан.

Совет садыгын културалы оон ажилдакчыларын чон мурунуга шынч болуру дөш демисежири чугула. Чонга ном тарадыр, Туран хоорайга сүт болган сүт продукту-ларын садыгаш хемчегелери бот-тандырат. Ол ышкан нитиниң чептештиге черлериниң ажилын өккөждө кичөөлгөй салыры чугула.

М. ДАМЧАЙ.

Тракторну автоматтыг башкарыныга херексел



Хову ажилдарына тракторларын автоматтыг башкарыныга таарыштыр механизатор Иван Логиновтун бодан тышканы 50 кесек херекселерин Челябинскин трактор заводунда белектөөн. Инженер-чогалдыкчы эш Тараканов, конструкторлар эштер Карабанов, Пашков, Потаников болган Шапиро олар ол автоматтыг херекселдерин бугурун кылдырып илелкейп киришкенер. Чурукта, И. Логиновтун херекселерин таарыштыр кылган С-100 деп тракторну чүдүрениге белектер турары.

СЭТА-нын фотохроникасы.

Комбайннар септелгезин дүргедедир

Улу-Хем районнуң Ленин атыг, «Улу-Хая», СЭКП-ниң XX съезди-ниң, Жданов атыг колхозтары дү-чаа бөзү чорук Кар. Чижээ, «Улу-Хая» келген К. Шарпа, Жла-нов атыг колхозтан келген К. Се-рен-оол чүг-ле 3—4 хову ажил-даан, дүргүнап чанган хөвөр бир ай ажил турар. Оң-биле кады чам-дык колхозтарын баштаар черлери септелгеде механизаторларын акша болган аш-чөм-биле эки хандырбас чорук база бар. Чижээ, оларга Ленин атыг, СЭКП-ниң XX съез-динин колхозтарын баштаар черле-ри хамааржыр.

Шагаан-Арыг СТС-те таалаан-дан чептес чорук база болуп турар. СТС септелгеде механизаторларга артык секетерин өй-шаанда үндү-рүп берейн турар. Бо бүтү чептестерин доп-дөраан уутукап, ажаап алышкын машин-наларын септелгезин дүргедеди-ри өргөжөк чугула.

М. БАГАЛДАЙ.

Хойнуң уксаазын экижидер дээш

Чаа-Хөл районнуң «Найрал» көдө ажил-агый артелинин дү-жугалыг хойжуу Кыргыс Сырбы-кай хойларын уксаалыг шынарын экижидер ажилды өртөөн чылмын өткөзөн. Ол бодунун кодамында хойларын нарын дүгүтү кошкарлар-нын үрөш-биле тарып боозаткан.

Бо чазын төрөз 228 хойдан 232 хайык хураганын алган. Дуружа-галыг малчын хураганын эки ажаап, чептерин тургаш, чангыс-даа чидирити таарышпаан. Оң хураганынның шыраак семин аажок. Хураганын азырап до-

руктуралыгы Сырбыкайның ка-дай ышмак, уруу Бүске база кон-чуг Кырмаккай ажилдааннар.

Хойжуң чүг-ле ышмаанда, кү-лөөңдө өвөс, харын чазандаа база муңаш кажааларыг. Иңдыг бол-бас болза чамдык соок кавысканыг байдал чаш хураганырга берге алап деп чүвени дүжугалыг хойжу эки билер. Хой кыргыдазы докту бөргө, чыл бүрү чадык болган чайлаа Бестиг-Кара тайга-зынче чайлаган үңгүтеринге ам ол белекенин турар.

М. НАВАА-САРЫГ.

Агитатор хойжуларда

Мал эчкан О. Дөмүр-оол «Кызыл партизан» совхозтун Кара-Чыраада хой мал фермасынын хойжулары-нын күзөлдүг аалчымы. Олар оңу чүг-ле мал эчкан дөш өвөс, харын эки агитатор дөш иччаар хүндүт-көп турарлар.

Эш Дөмүр-оол, хой оолдаашкыны-ның үезинде хойжуларын аалда-рынга чурттаашпаан, бодунуң кол албан-хүлэзегинде алгала олар-га агитация ажилын доктаамал чо-рудул турган.

Агитаторнуң беседаларында хой-жулар хой ажилында мурнакчы дүжугаларын дугайын таны-жип ап турарлар.

СЭКП-ниң чөргө бирги съезди-нинге эш Аруцестун илеткелинең болган чеди чылдың контроль чүр-гайларында мал ажилының тала-мы-биле соругаларын чедиртир кылдыр тайылбырап турган. Хой-жулар ортуңуңа агитация ажилын доктаамал чорутууның болган со-циалисттик чарышты калбартканы-ның түнелдинде оларын ажилында көсүк чедикшиппер бар болуп ту-рар.

Кара-Чыраада малчынарын бод-даннарында 2834 баш хойлар оол-даар. 2485 баш хойларын 2769 хураганын сөөлүг хүнгерге че-

дир бүртүн дөжүктүрүп азырап ту-рар. Хойжулар О. Биче-оол, Сырат Сергей, Иван Норбу, К. Башпык-Кара, О. Дажысаң олар 100 баш хойлардан 105—110 хураганын менди камгаан азыр деп хүлэзге-лерин алганнар. Хойжулар боттары-нын сөзүн эзеп шыдааннар — олар 100 баш хойларга ошааштыр 108—115 хураганын менди камгаан алганнар.

Малчынаар ам хой кыргыдазын тулутең чорудуп турар. Олар хой-санында-на 2,3—2,5 кг дүктү кыргып алырын хүлэзтөөнөр.

Малчынарын алды кодамы-рында радиоприемниктер бар. Хой-жулар кынону үргүчү көрүп турар. Оларын кижигү бүртүг-ле область болган район солуннарын чангычыл алганнар.

Совхозтун 1230 баш протерин ам Чагытайда, Халың уаууда чай-лагдап өткөзөн.

Агитатор эш Дөмүр-оол чайла-лашкын үезинде хойжуларын күзөлдүг аалчымы болуп ажилда-рын үргүчүлөр. Ол ам чагыт үеде агитация ажилыңды тодарты пла-нын кылп алган.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

«Кызыл партизан» совхоз, Танды район.

Профактивинин хуралы

Чокта чаа Улу-Хем районнуң профактив активинин хуралы бо-луп өртөөн. Алаа СССР-ниң проф-активлеринин XII съездинин түн-елдеринин дугайында илеткеди көдө ажил-агый ажилдакчыларын профактив обкомунун дартыган эш Петериков кылган. Районнуң профактив организасталарын ажилында үлүг чептестерин ба-рын илеткели болган хуралга чү-ве чугаашкан эштер шын иле-реткөөнөр.

Шагаан-Арыгта уаг бугурулде-лерин бирөөсү болуп 150 ажил-агый, албан-хаакчыларыг сеп-телге контролында профактив ор-ганизацыянын бар, чөгу билдин-мөс болган. «УТКА-ның 25 чылы» совхозта профактив кижигүнери-нин 60 хууу кижигү дадывырын четче хавыртайн турарлар. Ша-гаан-Арыг № 1, 2 ортумак школа-ларда, машина-орук станциянында № 515 Шагаан-Арыг уагустында профактив организасталары ажил-чын, албан-хаакчылар ортуңуңа култура-массалыг болган кижигү-неринде ажилды дыка чептес тургустан. Ол ышкан көдө черле-рин чеди чыл болган ортумак шко-лаларында профактив ажилын уаг чурттыдышкын ажилдакчыла-

рынын профактив райкому чептес уагустун турар.

Бөдөзө ажилдап турар тускай өртөөнлөргө: башкыларын, өм-нелге ажилдакчыларын, агроном, зоотехниктерин, а ол ышкан пар-тия, совет активтеринин култур-луг дмштаналыгың кайы-даа профактив организасталарын уагустуучулары кичөөлгөйин кош-кап салып келген. Чижээ, Көк-Чы-раа чеди чыл школынарын 17 чыл стааттыг башкыны А. Шынак база башкы О. Кара-оол олар курутка дмштанарын дмшан балдыршыкы-нын сөөлүг чылдарда кам-даа уада кичирген, профактив райкомундан чогучалыг харын албааннар. Оң чылдагааны болза профактив рай-комунуң уагустуучулары өвөлө-диң обкомундан ында-хааа мөлгөн өвөсө санын путеваларын көдө черлерде ажилдакчыларга чедирбей турарында деп эштер Куулар, Дөр-жу олар шын шүгүмчүлөөнөр.

Районнуң профактив организа-цияларында изероон чептестерин чайлапкан, СССР-ниң профактив-леринин XII съездинин шиитпир-лерин боттандырат хемчегелерин ай-ыткан доктаады актив хуралы хү-лэзеп алган.

М. СЫГЫР-ООЛ.

Кызымак почтачы

Чаа-Хөл районнуң «Найрал» колхозунуң почтачымы Балчир ча-гыкчыларын чачылдарын чогуур үезинде чедирип бөзө таламы-биле эки ажилдап турар. Суур чуртта-кчыларын ангыда ыраакы олар-ларда малчынарга доктаамал че-дип, оларга солун номчулгалың, ян-

сы-бүртү темаларга беседаларын чо-рудул турар.

Балчир чүг-ле почта чедирери-биле кызмтааралаттырмай, ында хө-рөжөөнөр Чевузеиниң база комсо-мол организасталарын ажилыга кичирип турар идеялыг хой-ни-тичи.

Т. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Чеди чыл планын амыдыралга боттандырыныче

СЭКП-ниң XXI съездининг хү-лэзеп алганы СССР-ниң уаус ажил-агыйн хөтүдериң чеди чыл планын совет уаус болуңу үнелсин хөрөө кылдыр көрүп турар. Партия-ның тодоралыг айтканы коммуни-сттик тургузушкунуң уаг планын ажилдакчы боттанып өткөзөн дугайында өрүчүгү мөдөөлөр хүн бүрдө бүтү чуртта дмшанып ту-рар.

Сөөлүг беш чылдарда бистин районнуң көдө ажил-агый артелин-ни партианың болган күрүңгөйүн хүн бүрү дузаламчылыгы дааным-шаан, районнуң бар култураларын ажилдап, күн-ажылдың бугурун-чүлүг бөдөлдү турган, нитинин ажил-агыйларын хөтүдөр таламы-биле эки түнелдерин чеди ал-ган. Беш чылдарын (1953—1958) дүргүзүңдө тараа култураларын гектар бүртүңдөн ортумак дүгүлү 16,5 центер болган. Ногааларын, картофельдин, мал чеди култураларын дүгүлү база көвүдөн.

Нитиңин мал ажилында көсүк чедикшиппер бар аларган. Мый-ыстыг бода малдың баш саны 2,4 катан, хойларын болган өшкүлө-рин—4 катан, хаваннарын—4,2 катан өккөн. Малдың продуктуу чыл көлгөн тудум-на бедир турар. Районга инек бүртүңдөн сүт саа-далы 1953 чылда 453 кг турган-дан 1958 чылда 1381 кг чеккен. Ол-ча чылдарда нитиңин ажил-агыйларын ортуңуңа 3 миллион 128 муң рубльден 19 миллион 550 муң рубль чөткөн. Сөөлүг беш чыл-дарда колхозтарын ажилынын түн-елдин дончуу-биле чугаашаары мый-дыг болган. Чедикшипперге кажа-лаа доктаан, шөгүп болбас, а харын тура дүңбейи, улам-на бурунга-лаар херек деп партия бистерин өрө-дөдүн турар.

СЭКП-ниң XXI съездининг бажы-лааны 1959—1965 чылдарда

СССР-ниң уаус ажил-агыйн хөт-үдериң контроль чуратайларында база СЭКП ТК-ның декабрь Пленумунуң шиитпирлеринге үндө-шкөн келер чеди чылда нитиңин ажил-агыйларын хөтүдериң перепективтиг планын районнуң партия, совет органнары бодамчалыг ажалдап кылган.

СЭКП ТК-ның декабрь Плену-мун сүмөлөөн ботуар чеди чыл планын ажилдап кылдырыга чүг-ле активти өвөс, харын бүтү колхозчу-ларын чедирбейп кириштирген бис. Колхозчуларын хурадаларында планын тодарайы-биле чугааша-жип көргөн. Кийрген саналдарын өөрөшп көргөн болган оларын иштинде элөөн хой саналдар план-да кийргетин. Баш бурунгаар чо-руткан ажилды сөөлүңе чеди чыл планын колхозчуларын нити хура-даларында, а оң соонда колхозтарын планын СЭКП райкомунуң бюро-зунга, райкүүсөмү көрдүгөн бол-ган боттандырган. Планын ажил-дап кылпн турар үеде чүг-ле ажил-агыйн кайы-бир алымын оонааларын тодарайы-биле кысы-лааралаттырмай, харын ол оона-аларын сүтүдериңин оруун, ажилдаары чугула кулавыларын айтпн турган бис.

Бүтү көдө ажил-агый култураларын дүгүлүтүн хамиктын му-рунда бедир чеди чыл планында көрдүгөн. Бүтү көдө ажил-агый бугурулгезинин үндөсин — тараа чымдалымы дыка өвөс. Чеди чыл-дын төңтүзүңдө районга тарааның нити чымдалы 30 муң 355 тон-нада 54—60 муң тонна чедир өвөс. Районга гектар бүртүңдөн ор-тумак-биле 18—20 центер дүгүлү чүг-ле алырпн, 60 муң тонна чедир тараа бугурун калдыг ар-галар-биле чеди ап болур бис?

Бирөөдө — тарылга ээлчештирил-гезин шын чорудуп, хөтүңүн

үңүш-дүжүттүн бедирпн, тус че-рини чепшчиделерин (едекти, хууду) хөй-биле мөөнөп ажилдап, чор ажилынын културалын көдү-рүп, тарылганы чүг-ле сортут, райончуларын үренин-биле чо-рудуп турган тараа култураларын белик, бажыг тургустуг дүжүлүг чеди алыр бис.

Ийде — тараа кулавыларын көвүдөдериң база бир аргамы бол-за, бүтү колхозтарга база совхозга тарааны кыска хуусаада аңгылап ажаап алырын казбаа-биле чорудуп турган чидирити эвөөждөргө, тарааның херек кырында чымдал-кын көвүдөдир болур.

Үште — районга тараа бугу-рун көвүдөдир-биле 16 муң ажил гектар кур болган куруккан че-рлери, биче продуктуг оларларын, шынааларын 3—4 чылдарын дүргүзүңдө тарылга шөгү кылдыр нитиңин ажилдап турар.

Колхозтарда, совхозта мал ажи-лың өзүп турар хөтүдөдө-биле чептештир бажыг чөм суурун тургузар таламы-биле уаг, хары-салгалыг ажил чорутунар. Нити-ниң бүтү чүгүн маддарын бөдүң, шыктыг болган концентраттыг чеп-нер-биле хандыр дөш 1959 чыл-да уаг малдың баш санын бүртүңдө 24 центер бөдүң чөмн, эшкыр-сүтүгү бир инекке 10 тонна силос-ту белекээр. Ичанган бо чылын 6259 гектар мал чеди културалар-ын, оон иштинде 790 гектар куку-рузын ажил-агыйлар тарып турар. Колхозтар тарымак сипгенин не-мелде чептештиге ажилдаашпаан, инектерин, хаваннарын чачыг се-миртпегени, лагерь ажалдаанын казбаа-биле организастар. Кукуру-зун, тарымак сипгенин мал че-минге хергелээр шиитпирлг үжүр-дузалыг. 1959 чылда кукуру-зун нотаан массасынын дүгүлү бир гектарга оонаштыр 300 цент-

перден өвөш өвөс болуру колхоз-тарын чеди чыл планында көрдү-гөн.

Чүг-ле планнатынган дүжүлүг чеди алыр болза, колхозтар бол-ган совхоз бо чылдын малга 134 муң 170 центер концентраттыг, 341 муң 480 центер бөдүң болган 417 муң 490 центер шыктыг чеп-терин мал ажилында үер аргамы болур.

Чыл бүрдө мал ажилын хөтү-дериң чогуур планы-биле мый-ыс-тыг бода малдың баш санын 15 хуу, хойларын болган өшкүлөринин—20 хуу, хаваннарын—30 хуу бол-ган дагаа, өдүркө, кес, индейка куштарын баш санын кызылаар чамдык өстүрениге холбаштыр чеди чылды дүргүзүңдө чылдың-на бө-дүлүп, шыктыг болган концентрат-тыг чептеринг сеп хемчөөлү тургу-суннар.

1958 чылда мыйыстыг бода мал-дың саны 7880 баш турганнан 1959 чылда 9050 баш, хойларын, өшкүлөрин 51 муң 314 баш турга-нында 59 муң 500 баш, инектерин 2636 баш турганында 3050 баш, оон иштинде өшкүр утамышкыныг инекти 700 баш, хаваннарын 4097 (оон иштинде төрүтүр хаван 231) баш турганында 5100, оон оон иштинде төрүтүр хаваннарын 270 баш чедир өстүрери чеди чыл планын баштайты чылдында өр-дүңгөн. Семитир хаваннарын баш санын көвүдөдир-биле бо чылын кыс хаван бүртүң чангыс катан оолдир.

Малдың баш санынын өздөдө-ниң кол үндөсин болаа, оон чаш төдүңүн негешип өвөр болур. Кон-трактыяны база колхозчуларын, ажилчылар болган албан-хаакчы-ларын бажыларын салып алырын казбаа-биле организастар. Малдың баш санын көвүдөдир-биле чептеш-тир продуктугун бедир: рай-оннуң колхозтарында бо чылын инек бүртүңдөн ортумак-биле 1381 кг,

а чеди чылдың төңтүзүңдө чедир 1670 кг сүтү сап алыры азы 20 хуу өскөн турары планда көрдүгөн.

Көдө ажил-агый продуктуларын бугурун көвүдөдир күш-ажыл болган материалдыг чарыдаларын өвөөждөдир, бир центер тараа-нын, эштин, сүттүн, дүңгүн, чуу-р-лаарын болган өскө-дөз көдө ажил-агый продуктуларын бот-уңуң чидиритиңе улаган бо-лур. Колхозтар тракторларын, ком-байнларын болган өскө-дөз хөй те-ликаны садып алган, оон ажилга-лын экижипткен түнелдинде, чүг-ле чангыс 1958 чылда бир кг тараа-ны

Хереглел кооперациязының өнчүвүн шыңгыы камгалаар

Хереглел кооперациязының социалисттик өнчүвүн камгалаар 1958 чылга чейин Өвүр районунга дыка көпчүлүк турган. Оң түнөсүндө чүгө 1956 чылда ол районга 290 муң рубль түнүгү сымчылдардың 22 таварыгалаары болган. Ичкаарда районун магазиннери бараан саарыгалаары планнарын ай бүрүндө күтүспейн, ажыгыч чоннарын хереглелдерин дыка четпес хандырып турган.

Шак ыдыг турган байдалын кол чыдаарын чүгө дие, Өвүр районун дараалан келген Даваажан болган Нарчын оларын тазалыган кооперацияны социалисттик өнчүвүн камгалаары болган, салыг ажыгына хынаттырмаан утчул кижилерин кирип, оларын ажыгына контролду боттандырып, районун ажык-херен саяларгай буюм-ууртун келгенде. Хамык укур районун ууртучуларын болганда оларын мергелдип, ак-сеткилдиги ажыкчалар-лар-биле солтуруу, районун бухгалтерия апарарын быжылаары эргежок чугула турган. Ичкаанга, 1958 чылдын этегинде өтүрүн хуучулар төлөөчүлери район баштаар черинде дараалыга эш А. Ойдуңту солгааннар.

Районун апарарын быжылаар тазалык-биле ботт хемчеглер алдында: кол бухгалтерияны тускай өртөмүгү амык ажыкчалар эш Яндый-оолду кирип, салыг ажыгына калдарын шилип алыр, оларын өөрдүрүн үдөспөй-биле эжиктөө. Магазинер, бүтүтөр эргелекчилерин, салыгчыларын билгилеи ак-сеткилдиги кижилерин кирип. Хереглел кооперациязының социалисттик өнчүвүн оорзаар, сымчылдар, төтөгүлөр чоруткара уур-демседин район дараалы эш Ойдуң болган кол бухгалтер эш Яндый-оол күнөтүрүп, салыг ажыкчаларын оонаккан ажыгына хырыскалгыч болуу чорукка чакытырар, амык салыгчыларга практиктик дууны чедирер тазалык-биле акы алырлар. Ревизия болган алгын комсомолдарын ажыгын бекке дөңгөтүрүскан, салыг болган ниятканы чекмелее черлеринин ажыгына хей-ниинин контролун күнөтүрүскан.

Ап чоруткан бо бүтү хемчеглерин түнөсүндө Өвүр районунун ажык эжикчелер: 1958 чылда бараан саарыгалаарын планна районун хереглел кооперациязынын ажыкчалары 108,8 хуу, а бо

чылдын баштайгы көзүрталында — 114 хуу күтүспейн. 1957 чылда өрө-самчылдарын 75 муң рубль түнүгү 13 таварыгалаары болган, а эрткен чылга 25 муң рубль түнүгү өрө-самчылдарын 5 таварыгалаары илерен. А 1959 чылдын этегинде бээр өрө-самчылдарын чыгыс-даа таварыгалаары болган, 1958 чылда сымчылдарынган 25 муң рубль түнүгү өнчүвүн район ач өтүлүп алган.

Өтүрүн хереглел кооперациязынын ажыкчаларын хей ууртуу ниятканы социалисттик өнчүвүн камгалаарын күнөтүрүп, ажыгыч чоннарын хереглелдерин үдөспөй хандырып турар. Ичкаанга «Коммунизмге орук» колхозга эш бичүр, Торгалыга эш Боксар-оол, Сагалыга эш Баян-Далай, Чаа-Суурда эш Кертик-Баяр, район төвүндө салыгчылар эштер Далай-оол, Бичеолова мынак салыгчылар, кооперациянын массалыг ажыгына хуучуларын ортузунга эки чорудуу, үдөспөй болган аш-чөм барааннарыга ажыгыч чоннарын хереглелдерин үдөспөй хандырып турарлар.

Чонун мурунуга бекке харымсалгын мөдөргө билир, оонаккан ажыгына ак-сеткилдиги ууртучулар-биле хандырыпкан районун азы магизинин ажык бекке дөңгөтүрүскан турар дараалы үдөспөй болган тодаргай херечилер турар. Сөмүтү үдө Сут-Хал болган Чаа-Хем районнарын салык-биле байланы болган ният ажык-дык басыраан, ажыгыч чоннарын хереглелдерин ол районлар четпес хандырып турар апарган. Оң кол чыдаарын чүгө-биле тайлыбырлап болуу? Камыгыч мурунунда ол районнарын дараалык-биле четпес ажык-биле тайлыбырлаар херек. Сут-Хал районунун дараалы турган Хунажы хереглел кооперациязынын демократиянын каржыны-биле хандырыпкан, калдарын шилип алырнын партияны принципни үрөп, мурунунда сымчылдар кылып чоран кижилерин салыг ажыгына хуучу эш келген. Ол районун кол бухгалтерин турган Ошом салыгчыларын ажыгына контролду камгалаан болган сымчыл өтөтүрүскан үдөспөй сандараткан, бую совет салыгыч чорудуу үрөп, ажыгына харымсалга чоттаар, арагалар ортуче шилчөө.

Чаа-Хем районунун дараалы эш Буларовтун, салыг кидилерин эргелекчелер эш Саморозовтун, кол

бухгалтер эш Сахаровтун серемчиле болган контрол чотун ажыгыдан алган, бухгалтерия база салыг апарарын турган буюк кижилер хереглел кооперациязынын социалисттик өнчүвүн оорзаар, сымчылдар келген. Районун белекчилер конторазынын директору турган Дашкевич буюк сымчылдар-биле каттыгып алган арагалар, боттарынын төртүтүгүн хуучулар «демделер», белектер бержи, аны кооперациянын өнчүвүн оор буюм-ууртучулар турган илерен.

Белекчилер конторазынын салыктын эргелекчилер Громова таныш-көрүш азы-биле Дашкевичин кирип алган түнөсүндө ол кижилер 33 муң рубль түнүгү сымчылдарын кылып. Буюк сымчылдар боттарынын тууладалары калган илерен көргө, калар арга-биле кооперациянын ажыгына араалыга чегиле, сымчылдарын үр үдө чакырып турар, район дараалы эш Куларов, кол бухгалтер эш Сахаров бичи-даа эскерген. Раймагын салыгчылар турган Ситаников, Кузнецов, аш-чөм магизинин салыгчылар турган Товчик, Медведев олар сымчылдарын районун кассирин турган Сохытты дамытыр районотребсовтун кассандан акча чөп алган, чакырып келген илерен. А районун бухгалтерин турган Бухтеева, Кайгородов, Дорфева олар ниятканы социалисттик өнчүвүн камгалаар чыгарын илередиринин ортуна, сымчылдарын чакырып, камгалаан келгенер.

Кооперациянын өнчүвүн Чаа-Хем болган Сут-Хал районнарыга турган чамдык кижилерин шак мычар оорзаар, сымчылдар турган-биле бир кол чыдаарын чүгө дие, үдөспөй районнары ревизия, алгын болган столовая комсомолдарын барык ажыкчаларын келгенде, салыгчыларын ажыгына хуучуларын, хей-ниинин четпес кириштерин турганда, областребсовтун саа-хө кидилерин, кол бухгалтер эш Баратевтин контрол чөк четпес ажыкчалар турганда. Хереглел кооперациязынын социалисттик өнчүвүн камгалаар күнөтүрүскан салыг ажыгына калдарын шилип алыр айтырыгын хынамчалыг шилтирлери эргежок чугула.

И. ЛОПСАН, областребсовтун дараалык ораакчызы.

Утундурган муш нажаазы

Бай-Тайга районун «Найрал» колхозунун карачыгыс куш кажаазы Дян-Терек деп черде уугу эвес хемчегеш кылдында тургустунган. Инда дагаалар, кастар, нажастар бар.

Ол куш кажаазында калдык-даа ажык-агык чорук көзүрбайн турар. Чамык, багыл ажыкчалын шилтирүчү эл-шак турар. 150 хире кыс дагаалар төртүрү-биле кажаазын хаваларында 8 борбак бөдүрөө азын калы. Барык-да бөдүрөө бүтүрүгө хары утун ий дагаа олутуру турар, а оң арттары оларын манал, инда нажаажып турар.

Дагааларын төртүр черлерин чедирерин тараалык-биле олар кажаазын чадагай черге төрүп турар. Ол чургаларын кытар чип каар таварыга эвес эвес. Ичкаанга хууче чүгө 35—40 чургалар чылдынын турар. Дагаалар шилтирүчү чурму-чуткан чангыс аай черге төрүп турар кылдыр элөөн хей мыш хаваларын кылып эш болуу арга черде бар. Бир эвес индыг хемчег алыс болза, чургалар чымырнын планын колхоз бо чылын күтүспөй-биле бөрө.

Колхоз баштаар черинде кижилерин болган кезде ажык-агыкын тускай эртемигилери куш фермазына хавар аалчылар болуп турар. Чижээ, бир индик алуу калган, ол индик 10 ажык хонукта дагаа кажаазынын кырынга чыккан. Ветфельдер эш Ламажан ону бекке көрүп, акт тургузар чак тын-лазын хараадачкан.

Ниятканы куш ажыгынын мындыг аныктыг дээр чоруктан колхоз баштаар чери шилтир, инда байдалын үдөспөй-биле өскөртүп чугула.

А. ТАНОВ.

Бистин областын колхозтары болган солхостары сөмүтү чылдарда 50 муң гектар кур болган курукан черлерин шилтирди ап, тараа бүдүрерин элөөн көүдөлдү, 1958 чылда беш ажык мыланын пушту күртүгө дулаанган.

Чеди чылда тарыга шөлү ийи чартык катан көүдөлдү. Тыгаа тараа бүдүрер 1958 чыл-биле ден-нөргө 65 хуу, ногааларын 12 катан, картофелдин 5 катан өөр. Ам Тыгаа бүгү-дө аңдырар болуу чер 500 муң хире гектар болуп турар, херек кырында оң чүгө 170 муң хире гектарын азы 34 хире хуучу ажыккан турар. Чай-гаар бүткен ситен кезер шөлү 3,9 миллион гектар кылдыр саваттынны турар. Ажыкчалыг черлер четпес ажыкчаларын турары моон илден-дир.

Областын административтик районнарын азы-биле хөрүтүнери түс-түс бөлүктөргө үзүн хувааган. Перспективтик чер ажыкчалыгына бүтү девисаарын 1,8 хуучу азы ховууду, дагыл болган дески девисаарын бүтү шөлү-нүг 5,5 хуу хирелен уадурун берип турар. Черлерин аңдырар аргалыг чорукун кол дөңгөтүрүскан, ут-мустуг калыгын кылыны болган хөрүтүнүг сугаттыгтыр чорут болуу.

Бир хуу хире гүмүс тууду турар сугат чок хөрүтүнүг чылдар бүткен үзүн-дүжүктүр чер бай аңдырар тараа тарымынга ажык чок кылдыр санаан. Оларын мал олар-зынга ажыкчалары сүмөтүлгүн турар. Ичкаанга чер эвөспөй продукт-тул болган ситен кезерине база таварышкы, ичкаарга мал калдарга бир гектардан ортуула-биле 100—150 центнерге единжаларын бе-

рип турар. Ичкаанга ол шөлдерин чүгө мал олардырынга ажыкчалары көрдүрүп турар.

Хөрүтүнүг ажыкчалар кылырын чак-чак аргалары ам чедиктинин ажыкчаларын турар болган ажык-агылдар бекке бүдүрүчүлүг техникалар апарганда черин бөлүлүс ажыкчалары эргежок чугула. Биче продукттул деп алап турар черлерин кам чок ажыкчалар чоруткан чылдар херек.

Аңдырар тараа тарыкас черлер бисте чүгө дагалдар турар. Оң арткан черлерин таарымчалыг ажыкчаларын аргалары ам-даа эки шилчелетинин көрдүрүскан. Индыг черлерге калды калтыг ку-журдул болган сугат чок черлер хамааржыр. Ичкаанга сугат чок мал олардыр кылдыр саваттыннып турар черлерин дилим ажыкчалар ужурут.

Бужуранчак чер шөлдерин кол-дууда Чаа-Хал, Эрен болган Тес-Хем районнарыда болуп турар. Ортумак кужуранчак хөрүтүн-иерде гүмүсүг калт шөлүг эвес. Оларын аңдырарга адыкы дилыч-чак хоралыг калды чер кырыкче бекен аңдырар. Индыг болза-даа хөрүтүнүг оң шилчел-биле калы аңдырары ону ажыкчал кылырын камгалаары аргалы болбайн турар.

Амгы үдө эки түнөкчелерин берип турар өскө аргаларын чедик-тинин ажыкчалар турар апарган. Ол болза, хөрүтүнүг үстүгү калдын дилыктыг чепек-биле баш бурун-гаар үдөспөй болган оң соонда аңдырар-биле уадурун берип турар. Ичкаанга аңдырарга хөрүтүнүг хоралыг кужурут калды чер кырык-

че аңдырар. Уадурунунин түнөсүндө кужурут калдыг аргалык гүмүсүг калтыг кезекте-ри, ол ышкан унштерин дилык-дары база аңдыр кирип болган хөрүтүнүг аңдыр калдыгын кул-туржудуулаа болдуур.

Гипотезинин, доник тарыла-зын, өскө түтүлүктүн болган өскө-даа хемчегер кужуранчак хөрүтүнери ажыкчал кылырын чотуур аргаларына таарымчалыг турар ужурут. Хөрүтүнүг кырын үдөспөй уадурун берип болган чалгыч чок аңдыр-биле аңдырарын ажыкчалык, кужуранчак хөрүтүнери элөөн уугу шөлдерин кыска хуваада тарыга эргелештирелерине хандырын болуу.

Бир эвес кужуранчак хөрүтүн-ер чангыс черлерде, хемчегерин шынааларыда турар болза, чаа чер-лерин шилчелди алырын база бир үнөр дөү сугат чок чик хөрүтүнери дагыл черлерде турар. Индыг чер болза Чедер ховуу бо-лур. Чик хөрүтүнери четпес шынаалары болза, оларын үнш-дүжүктүр чоруту дүргөн чидил турары болган боталыччалы болуу. Индыг кур черлерин аңдырар тараа тарымынган соонда 3—4 чыл болганда ол ховуларын дүжүгү дымка куудулар турар. Танды район-га турган «Тилеке» колхозда 1956 чылда ийи чыл ажыкчалыг үчүктөтүр бир гектарын 14 центнер кылым-тасты, а дөрт чыл аңдырар соонда 7—8 центнер дүжүгү алган. Оң-биле кады бир дөңгөчүн метр черге бок унштер 112—215 болуп турган. Өскө бир

Бир эвес кужуранчак хөрүтүн-ер чангыс черлерде, хемчегерин шынааларыда турар болза, чаа чер-лерин шилчелди алырын база бир үнөр дөү сугат чок чик хөрүтүнери дагыл черлерде турар. Индыг чер болза Чедер ховуу бо-лур. Чик хөрүтүнери четпес шынаалары болза, оларын үнш-дүжүктүр чоруту дүргөн чидил турары болган боталыччалы болуу. Индыг кур черлерин аңдырар тараа тарымынган соонда 3—4 чыл болганда ол ховуларын дүжүгү дымка куудулар турар. Танды район-га турган «Тилеке» колхозда 1956 чылда ийи чыл ажыкчалыг үчүктөтүр бир гектарын 14 центнер кылым-тасты, а дөрт чыл аңдырар соонда 7—8 центнер дүжүгү алган. Оң-биле кады бир дөңгөчүн метр черге бок унштер 112—215 болуп турган. Өскө бир

Бир эвес кужуранчак хөрүтүн-ер чангыс черлерде, хемчегерин шынааларыда турар болза, чаа чер-лерин шилчелди алырын база бир үнөр дөү сугат чок чик хөрүтүнери дагыл черлерде турар. Индыг чер болза Чедер ховуу бо-лур. Чик хөрүтүнери четпес шынаалары болза, оларын үнш-дүжүктүр чоруту дүргөн чидил турары болган боталыччалы болуу. Индыг кур черлерин аңдырар тараа тарымынган соонда 3—4 чыл болганда ол ховуларын дүжүгү дымка куудулар турар. Танды район-га турган «Тилеке» колхозда 1956 чылда ийи чыл ажыкчалыг үчүктөтүр бир гектарын 14 центнер кылым-тасты, а дөрт чыл аңдырар соонда 7—8 центнер дүжүгү алган. Оң-биле кады бир дөңгөчүн метр черге бок унштер 112—215 болуп турган. Өскө бир

Таарымчалыг түнөл

Бо чылдын январь айдан бээр Бай-Тайга районун «Мачын» колхозунуң төвүгө бижик бөлөс болган бижикти биче билер чорукту уутукаарын бөлүмүн организо-таан. Балгунуң школа башкызы Салчак Дикаа башкылап өтөлгөн. Балгун тургустунганын бээр кичээлдер организастиг эртин, не-деланын 3 хуучерине, ажык ша-гынын сөмүтүлгө кичээлдер турган-нар.

Балгунуң дилчачылары кү-зелин-биле өрөспөн кирип болган шилчел-ла утук-бижиктиг бөлүрүн күзөп, кичээлдер үдөспөй, боттары-нын шылаар ша-биле өрөспөн кел-генер. Ичкаанга мурунда «А» деп утук бекке тавысас чоран Мед-вед, Долума олар ам саат чокка көчүп, бижик турар апарганнар. Ол ышкан бижикти биче билер-лер Салчак, Биче-Кара олар ам

бижикти эки билер кылдыр өрөспөн алганнар. Балгунуң башкызы эш Дикаа кичээлдерге үргүчү эки белекче-лит келди, ону бекке шынаалары эр-тирип, дилчачыларга солун, бил-диңди арталарын ажыкчал турар болган партиянын XXI съездинин материалдарын база тайлыбырлап турган.

Ам балгун бөлүмүн ажыктын доос-кан. Түнөсүндө бижик бөлөс 7 ки-жи бижикти билер кылдыр болган бижикти биче билер 12 кижини эки билер кылдыр өрөспөн болган чотуур документтерин оларга ты-ныскан. Сөмүтү үдө бижик бөлөс турган кижилерин өрөспөн-биле Барык көдө Советте бижикке өрө-спө чотуур намыс ажыгыч чоннар шүтүтү утук-бижиктиг болган.

Д. ЛАМАЖЫН.

Колхозта тууыбу бүдүрүлгези

Барыш-Хемчик районун «Бөл-шеник» көдө ажыкчалыг артели-нин туудуг бригаданын тууыбу звенонун келжигүнери колхоз туудуларына хереглелер тууыбу белекчел өтөлгөн. Тууыбу кылдыр черке кургалыга серилерин немей туткан. Звенонун келжигүнери баштайгы 8 хонукта 27 муң ажык тууыбуну хептөөш, кургалыг казы-нар. Звенон 30 ажык кыш хууче-де 3 муң ажык тууыбуну хептөө турар. Инда ажыкчал турар мин-

дерден Каама, О. Тамара, Д. Өнөт олар хууче 500 тууыбу хептөө турган, 750—800 чедирип турар-лар.

Колхоз бо чылдын 80 муң тууыбу бүдүрүлгези. Тууыбу звенонун келжигүнери оң кырында 40 муң тууыбуну немей кылырын ху-лаасканын, ол хулаасканын тууду-жуду хуучу таварыштар бүтүскөн деп шилтирелер.

О. ӨКТЕК-ООЛ.

ТУДУГ ЗВЕНОНУН АЖЫЛЫ

Бай-Тайга районун Сталин ат-тыг колхозунун туудуг бригады-нын бир звенонун мал кажаазы-нын туулууда тускайлап турган. Мурунку чылдарга боттарга звено-нуң ажылы бо чылдын эки чорук турар. Мал кажаазынын туудула-рына хереглелдерин иштөө чотуур хуулазында четпери-биле белекче-алгын ажылы саат ужураштыр-байн турар. Бо чылдын кылыа чо-гур туудуларынан звенончулар 70 баш инек, 100 баш быза болган

кайыкында-даа 400 баш аял, ху-раган кирир 4 кажаазынын, 500 баш хейга бир кажаазын туткан. Оң агылда чурталганын бир бижиктин кылган. Ол болза звенонун бо чылдын кылдыр ажыктын 80 хуучу болуп турар.

Туудуларын иштөөдөн Хун-дус-оол, Оңу-оол, Копай-оол, Оп-пан-оол олар хуучуңу ажык нор-мазын 160—170 хуу чедир күтү-дип турарлар.

С. АДЫГ.



Чөөн-Хемчик районун «Хорун-Даг» колхозта М. Комбу баш-таан туудуг бригадын боттарынын мурунда салынган сорула-лары чедиктинин күтүскөн дөңгөтүлгө ажыкчал турар.

Чурукта: клуб, асыл болган электри-биле ажыкчал дөңгөтү-дуун дооскан, иль 1-инд бетинде ажыкчалга кирип дугайында алган хулаасканы бригадир С. М. Комбунун өртүгө тайлыбырлап турары.

Чөөн-Хемчик районун «Хорун-Даг» колхозта М. Комбу баш-таан туудуг бригадын боттарынын мурунда салынган сорула-лары чедиктинин күтүскөн дөңгөтүлгө ажыкчал турар.

Чурукта: клуб, асыл болган электри-биле ажыкчал дөңгөтү-дуун дооскан, иль 1-инд бетинде ажыкчалга кирип дугайында алган хулаасканы бригадир С. М. Комбунун өртүгө тайлыбырлап турары.

Хөрүн аңдыр калдында чедир шытаан соонда хей чылдыг ситен-нерин тайын болган күзүн өртө тарыла экилин Тыныкын көдө ажык-агылдын дүржүлгө стан-циянын шилчелдерин бөртүтү турар. Күзүн тарыла ситеннерин үзүгү чазын тарыла ситенге бо-дурга элөөн сирый болуу.

Келер үдө чаа уугу шөлдерин аңдырар-биле холбоштыр мал олар-зынын шөлү элөөн кылырлар. Ичкаанга оларга мал чедиктерин составын экижидери болган про-дуктулун көндүдери бирги черте-нил сорулаа болуу. Хову болган мал чедик тарыла эргелештирел-дерин хей чылдыг ситеннерин шөлүн, чайгы, күсүк болган кыш-кы-даа оларды кылдыр ажыкчал мал чедик культураларын тарыла-ларын көөрү эргежок чугула.

Бисте калдык-даа шалтык чөп-ла ажыкчал кылып болуу мырмалыг агыч 10 муң гектар хире суг алган кур черлер бар. Ол черлер оруткар ийлеринде, бугулар унаарында бол-ган өскө-даа черлерге колдыр турар. Олар шынар тазалык-биле эки хөрүтүнере хамааржыр. Ин-дыг болза-даа ук черлер ажыкчал тынмай турар. Оларын ажыкчал кылдып, ажыкчалар херек.

Хөрүтүнүн үнш-дүжүктүр чо-руу-бистин байлааныс. Оларын камгалаары көдө ажык-агылдын бүтү ажыкчалыкларын хорт ху-лаасканы болуу.

А. НИКИТИН.

Тыныкын дүржүлгө станциянын эртем ажыкчалык.

Редакцияга чагалар

Ажыл-агыжы эвес чорук

Бич-Хем районун «Халын» кол-хозунун баштаар чери хей күш үнө-р ажыкчалын механизатор деп ал-ган, хей түнүгү акча-херетинин кам чылдан бээр чарылган, а херек кырында ажыктыг кылган алган түнөсү чок болуп турар.

1953 чылда мал фермазынга аскылар оруткар тургузары-биле оларын херекчилерин 7,5 муң рубль-биле салып алган. Халын суурда төп сүт-бараан фермазын элөөн каан хөвөр уттулдуган. 1956 чылда 10 метр хире уугу аскылар оруткар арай боорда тургу-зуп, ийи вагонеталарын (мал чедик-нери ажыкчал болган бок үнө-рер дөңгөтүлгө) аскам болза-даа, ол ам-даа четче ажыкчалын-каан, арткан вагонеталарын чак-дык колхозчулар хууча ажыкчал, чутай экилдер, хаванга чед хай-ныдыр савалар кылган алганын. Бир вагонеткага № 2 трактор бри-гаданын трактористерин чунар суг кидил, база бирөөнине хаван фермазын хаваннарынга чед хай-ныдыр турар. Олар савалар бол-ганда чүт-даа болза минчалар ажык-чалын турар, оларын чүтүтүр дөңгөтүлгө инек кажаазынын чы-мында өдөк, малган азында да-дыр чыдарлар.

База ол-да чылда дыка хей акча-херетин-биле асказалыг херек-чилерин салып алган, колхозтун эс-сизин шыткан каан хөвөр ам ал-ды чыл иштинде ажыкчалын кыл-чылар.

Асказ-Балында инек фермазында механизаторларын суура бекке чок. Оң туралы электри чырып

бешин чок. Өдөк, көрөкчөн хал тер-тези-биле кажаалан үндүрер, ситен, ситосту халга куспалан дажылаар, чамдыкта айылар бекке чок апар таварыгалаар инда чачыл болган.

Часкы тарылта үдөспөй автоха-линка-биле өскөтөн үдөспөй сел-каже уурын механизатор алыр-биле уугу колхозчулар кылган. Хаванна халга тударында, тарал-галче уурунган, селка хаванна таралын таралында 5—6 киле-лер херелеттерин уугу шүтүтү чүгө кылган алган. Ичкаанга хоор-лар 6 турган. Оларын кылган кижилерге хей күш-хуучу тавар боор-лан агылда калдык-даа ажык чок болган.

Ситен сарааттар, картофель па-лар чедиктер колхозта чүгө баш бооп саваттынны турар боордан аң-гыда, херек кырында ажыкчалын-маан. Ол бүтү ажыктыг чүгө кол-биле кылган келген.

Ниятканы херетинин минчалар төтөгөл болбас. Бир-тө уугу өр-тек-биле салып алган чүдүлери чо-гур ажыкчалыг кирип болза, күш-ажыктын бүдүрүчүлүгү кирип, бүдүргөн чүдүлүг бот-үнөспөй чил-гөө болган оларын салып, туртуу-п алырны үдөспөй чарылаалар дугалаттыр ужурут. Колхозтун мурунунда турган ууртучуларын инек ажык-агыжы эвес чоруктун түнөсүнд

Делегей байдалынын допчулалы

ТАЙБЫНЫ МАГАДЫЛАП ТУРАП НАЙЫРАЛ

Эш Н. С. Хрущев баштаан совет Партия-Чазак төлөөлөрүнүн Албанияда барганы оңолуу негизинде делегей болушунун арасында бирги чергенин чугула черин өчөтүрүп турат. Ол болза совет-албания найырамы улам мынй быжылгаарында болгон социализмдин делегей системасын күштерин сырый каттыштырында илг бээр. Ол барышын Балкан чартык ортуула болгон бүгү делегейге тайбынын камгалаарында болгон быжылгаарында угуу кергенин бистин чуртуу-вустун чаа угуу салымчыны бо-дуп турары-биле биз чугула.

Албаниянын болгон Совет Эм-десинин бузулбас найырамы болза тайбын дыйынга—фашизмге үзүр демиселге ийи чурттарында өң дээр-дээрларын өчкөн ханы-биле быжылгааттында. Ол дайыннын аш-кан тилеке Албаниянын хосталы-рында болгон чаа социализм амыр-ралды тургузарында орунча оон кирерин хандырган. Болунуу хосталы-галы болгон хамбарышпас чортуу дээр демиселге каш улаа көдүрүп чорозан даг чуртуугу улушту үлпөт болгон оон ханын төп чоразан ка-питалист аратанымдын холунга бичи Албания ойлаары боон чо-розан үлөт мөңгө шагда чок кыл-дында. Амгы Албания шапын хө-жүтүрүп улушту болгон аш-чөк-чөтөтүрүп турар калзе ашыл-гайды мурнаачы чурт богу берген. Экономиктиг хөгжүлгөн темпде-ринде болгон чонуну кичи бүгү-дүгө ооштырып улушту про-дукциянын чамлык хевирлерин ачылган кылдыр талзы-биле Ал-бания чүгө Грецияны болгон Тур-цияны өзөс, харын Италияны ба-за ачкып турар. Бүгү Албания улу-штүрүп турган хосталырында мурнаачы турганына болза ба-рык 19 катп хөйү бүдүрүп үдү-рүп турар. Културанын талзына бозулуу револуция болгон. Бижик билбес чорук калзе шагда узуат-катында; улушту төгүтүлгө алы-кылар бир-ле дугаарында боттар-мын университеттерге өөрөтүр арга ны алган.

Ол угуу чурттарында боттар-мын албания улау Совет Эм-дес-инин акы-дунма дулаамчылында дайын келген болгон дайын ту-тур. Ийи чурттарында найырал-ды болгон калы ачылгаанында: Албаниянын чединишине хөгжү-дөсө болгон социализм чурт-тарында бүгү лагерин быжылгаары-нда илг берип турар өз угуу күш өл.

Боттарынын чуртууга соци-ализм тургузушунун угуу ке-рөгөн бүгү күштеди берипшан, Албаниянын ачкыч чоноры Тө-рөд чуртууну улам ийиш чурт-талыгарында кайтагыч угуу планнарын озарын боттарында-рында быжыл болгон үр тайбын хер-ек деп чүвени тергенин эки бил-ип турар. Оң-биле холбаштыр Албания болза Адил дайыннын өрнөгө тайбынын чайгылыш чок кам-галачкы болуп турар. Ол чорук Ал-бания-биле кожа турар Грецияны, Турцияны болгон Италияны ча-гырыкчы бозурунунга төлөөлө-лөрүн хөңүнчө илгерей-ле таар-ышпай турар, мынд төлөөлөк-чө боттарынын улуштарында өр-гө-ажыктарын херекке алыш, бот-тарынын чурттарынын дөвөсүлүн америка ракета-атомнуг баазаларын тургузар кылдыр бозорте беле бол-уп турар болгон азы берешек бо-луп турар, Оң уламында Албания-га шерик кызынышкынын тургу-стунуп турар, ычларга империали-ст аратаннар Албанияны база да-гы боттарынын тергилегине ча-гыртп алдыры күш турары бил-дирип болбай. Иччалажык, чу-гаал турары ышкан, ол дээр-гилер-нин холлары ам чолдай берген. Ал Албания—социализм чурттарынын өт-бүдөсүнүн келжигү. Совет Чазак-батышын Н. С. Хрущев Ал-банияга чүлө чуугаал турган, ал-бани улушту хосталыгында болгон ламаарышпас чорунга калды-лаа кыжанышкынар бүрүн буурап дүжүшүгө чалаш чок тавар-жыр, чүтө дээр социализм ла-геринин бүгү күштери албани улу-с-

туу талзында дээрин онзаал-демежген.

Иччалажык ол толаргай медел-дээр Барын чүтө агресия хөң кир-ген реакционерлерин дүвөтүрүп-кен. Олар болза Совет Эм-десин Бал-кан-ярга болгон Чер-ортуу далайын-дайонунда «Тайбынга кыжанын ту-рар» дээр ачылгыч кыпсынычт кышкыны көдүргөнөр. Иччала-жаз «Соок дайыннын» пропаган-дистеринин ол хоп-нугуту барыма-ларга ойтур шалтырып турар. Ал-банияга эш Н. С. Хрущевтун көдү-ргөн саналдары «Тайбынга кыж-анышкыны» өзөс, харын тайбынын быжылгаарында салымчыны болуп турар. «Маназ ракеталар-даа, ато-мнуг чөпөк-даа чок болзун даа» Балкан чартык ортуулау тайбын-нын чартык ортуулау кылырын са-налдап турар бис—деп ол медел-дээр.—Ол дээр Балкан чартык ор-туулау болгон Чер-ортуу далай-ын кызында чурттап турар грек-лаа улуска, итали-даа улуска, че-ре бүгү улаулар-даа ачкычтыг бо-дуп ийи».

Греция-даа болгон Албания-би-ле кожа капиталист өскө-даа кү-рүлсөлдө тайбынга мынакшылыт кыжыр бистин чуртуу-вустун тай-бын мынакшылыт чаа саналында байыр чедирип турар. Грецияны «Ави» солунуну бижээни болза: «Совет премьер-министр грек улу-штүрүп сазыш-сетилгине ханы үлөтөп көрүшкүнү булдурган, Грецияга байырдын холун сунган. Балкан-ын чөрдөсүнүн зонамында атом чок зона, тайбынын зонамы бол-дурун ол саналдап турар. Ракета-лы баазаларын тургузупагыч грек чатакты ол кыштырган. Ол бү-гү байгачкы угуу жүр-дузалыг болуп, Грецияга чаз оруктарын болгон аргаларын ачкыч берип турар. Бир өзө Греция тайбынга чурттарынын күзөр болза, балкан-ярга тайбынын зонамын тургу-зарын хөргөнө болунуу кожалары-биле калы ачылгаарында аны-лаа өскө шиптир алаа турбас жу-жуг». Балканын болгон Чер-ортуу алайын кызын тайбынын жо-зы болууларынын аламын Ита-лияны болгон өскө-даа чамлык турттарында демократтыг хөй-ни-лиги болгон паралазым база чу-дугунап турар.

Балканярга болгон Чер-ортуу далайын кызында тайбынын зонамын тургузар дугайында совет саналдар Европанын дал ортууна дүжүкүрүп чорукту кожаларын чедип алдыры бистин чуртуу-вус-тун хөңүл хуралында оралдыш турар мынд хунериян үлө-биле дүжү берген ол кончут чугула-файт база тайбынга мынакшылыт кыжыр чөңдөгөй-дөс ачкы-рылган. Албаниянын, Чехослова-киянын, Болгариянын, Герман Де-мократтыг Республикасынын болгон өскө-даа чамлык чурттарында хөй-хөй солунары болза Совет чам-чык быжынынын Албанияга кы-гырылганы болгон Женевага совет төлөөлөрүн саналдары тайбынын камгалаар болгон быжылгаар ча-гыс оруулга барзан болуп турар деп долу барымда-биле бижш ту-рар.

ЭКИ ЭГЕЛЭШКИН

Совет-англи салыг дугуржула-гына май 24-те Москвага ат сал-ганын англи хөй-ниги болгон пар-далга «эки эгелэшкын» деп толар-гайган. Дугуржулгага ат салганын Англияга сеткил ханышкыны-биле уткааны таварылга өзөс. Англия—девисээр талзы-биле угуу өзөс, иччалажык чуртагыч чон кончут сырый болгон беле хөгжүлгөн индустриалыг чурт. 50 миллион чуртагычлары чөмөгөр база фаб-рикаларынын болгон заводтарынын ачкычын хандыр төлөө болунуу үлөтүрүп продукциянын салыглары болгон ол ашкы-хөргөйлөр-биле чиг-этти, аш-чөм баранарына са-ды алдыры алаа өрөскө чугула. Оң-биле холбаштыр англи салы-гултур бозурунун Совет Эм-дес-ин-биле болгон социализм лагеринин чурттары-биле салыгмышкыны талзы-биле Каттышкан Штаттар-нын дөсөн кымыгарлашкынарын күш чок болууларын шалдан тура оралдыш келген. Совет Эм-дес-ин-биле дугуржулгага Англиянын ат

салган чоруну улаулар аразында салыгмышкынын талзында «соок дайыннын» политиказы буу-рап дүжүшкүгө таварыш турар-ын толаргай көргөскөн, чүтө дээр-ге ол политика улам-на өзүп турар ашыл-агыл бергезашкынында та-варыш турар барын талзы чурт-тарынын боттарында улам угуу ла-ражаны таварыштырып турар. Ол чорук Англиянын чижээден мыр-най илген.

Неделяда бүрүн ачылдавын ту-рар миллион-миллон кыжыр чү-гаалаваса бенин, чуртта чартык миллион ачкы ачыл чоктар са-налтын турар. Котельщиктерин болгон судно-корпусчуларынын кат-тышкан професиялынын Угилн хоорайга май 26-да ачкыттыган чыл бүрүдгө конференциянында дарталачы Магварей чүтө чу-гаал турган, ачыл чокталышкы-нынын болгон англи үлөтүрүдө чангыс чөтө тапталышкынын ай-тырылганы шиптирлерины өңө-лө боттук оруктарынын бирөөсү болза, Чөн болгон Барын чүтө-рини аразында салыгмышкынын калбартыр болур дээрин онзаал-демежген.

Оң-биле калы англи хөй-ниги совет-англи экономиктиг харыл-данын хөгжүдери англи-ангы со-циал системаларын чурттарында аразында тайбын кожа-хөлөз ту-рушкунун хөргөнө чангыш чок салымчыны кылдыр көрүп турар. Моң-биле холбаштыр Лондонун «Ининг нью» солуну «бистеде орустарнын политиказы азы ам-дыралдын совет хевир таарышпа-боон болуп, иччалажык амгы ато-мнуг р-чалада бот-боттарыны-биле кожа чурттап өөрөтүрүп улау бис деп меделген. Бистин чурттары-ныстын аразында баранарынын хөй-ну солуну ол орулганын чедип ачкыда бистеде дузалар».

Иччалажык совет-англи салыг дугуржулганын ат салымчыны Барын чүтө «соок дайыннын» болгон улаулар аразында харыл-данын дүжүкүрүп чорукту күштеринин соотургалыг мынд кыжырларын аналдышкынын болгон кылыттыгынын хай-ныктырган. Бо талзы-биле Аме-ри-канын «Уол-стрит Джорнал» со-лунуну Женевага корреспонденти-ин Джон Гибсонун минниокил барымда болуп турар. Ол калы-лаа тыртылышкы чокка мында деп бижээ: «герман айтырыны шиптирлерины (барын чүтүгө албадан негелдеринге—Н. Б.) чедип алдыра Россияны албаар соруга-биле аны-бүрү чөпөктер-нин тургузарларын дөсөлдөп кыр-бугаан, барын талзы дипломат-тык база чөпөкчөт бир хевиринен оң ушта тыртылган деп турар Барын болгон чөн чүтө-рини дашкыч херектер министрлер чартык ай хурунда чыгыш кел-дөзө, барын талзы хөй-хөй тө-лөөлөкчир, мындагы американар болза Россия-биле болгон оң өң-нүгүрү-биле салыгмышкыныга угуу кымыгарлашкынар калы-рынын кыжанышкыны калымыш-кыны өрөсчө күчүгүт чөпөк боон болур деп бодоп турганнар. Ич-чалажык мынд планнаы сурунуга чангыс аай фронтуну тургузар а-ргамы чок болур болза барын та-лазы эмгелдерге берте болур деп чүвени өрткөн неделда болушкун-ар көргөскөн».

«Уол-стрит Джорнал» ол ачкы-чакыт чок меделген—АКШ-тын чатырмыч бозурунунга де-легейге политиказы улуштарын өр-гө-ажыктарында, тайбынын быжыл-гаарынын өргө-ажыктарында уу-ралашкы болуп турарынын база бир херекчиз болгон. Иччалажык ол политика улам-на чөдөмчө чок ко-руктарга таварышы база илген. Совет-англи дугуржулганы англи ачкыч чонорынын болгон салы-гултур бозурунун илг чүзү-дүгүшкүгү — «дайыннын кыл-ды кызыгарында» чурттаа чорук барын чүтө улауларынын хөңүн-кагыны, олар тайбынын болгон өзөс чурттары-биле, оң иштинде Со-вет Эм-десин-биле ачыл-ишч калы ачылгаарынын күзөп турарын то-ларгай буюрткен.

Н. БЕЛЯЕВ.

ФАИ-нин 52-ги кол конференциясы хагдынган

Делегейниң улар-чүтө федера-цияны (ФАИ-нин) кол конфе-ренцияны ачкычын планарыг соолгу хурамы май 30-де Москвага болгон.

АКШ-тын национал улар-чүтө каттыжышкынын кыпир кел-гени «ФАИ-нин организациязы бо-лаш улаш» деп айтырымы төлө-дө, хулаа алганнар. Совет тө-лөөлөкчирин дүжөшкынынын конференция илгеридири ол санал-дын. Ол саналды төлөөлөр бүт кырында ту-руп келген, диниттиг ашкы ча-скап, хулаа алганнар. Совет тө-лөөлөкчирин дүжөшкынынын беди үлөтөп көргөн дээр Совет Эм-десинин Маалыры Е. Н. Степа-нов өөрүп чөтөришкынын илгерей-дген.

Чамлык айтырылганын чу-гаалашкынын сонда ФАИ-ниң улу-штуктары болгон улуштук орган-нарын—административтиг чөвөлдө болгон бюрону сонган. ФАИ-ниң президентизмге база дагы» сурагы америк ужулукчу — ре-кордсмен хөргөш Жакеланиа Ко-ран (АКШ) соотуттурган, ораал-кын президенттерге — Францияны, АКШ-тын, Англияны, Бельгияны, СССР-нин, Голландияны, Польша-ны болгон Испаниянын төлөөлө-кчирин комитеттин составында кир-ген.

Анжеда Ласкурайна П. Оссио дээр алдын медальга кандидаттар шип алыр талзы-биле чамлык ыламылашкынар хулаа алды-ган.

ФАИ-нин комитеттарынын ил-ет-келерин конференция көргөн бо-лаш багылаан.

АКШ-тын төлөөлөрүн улуштук-чуу, национал улар-чүтө катты-жышкынын президентизм То-

хас Г. Ланфюрге өсө берген. Кон-ференцияны улаштырып бөзөткөн болгон эрттиргени дээр, Москвага төлөөлөргө көргөскөн чаагай хун-дүкел дээр совет төлөөлөкчирге конференция илг өөрүп чөтөриш-кынын илгеридири ол санал-дын. Ол саналды төлөөлөр бүт кырында ту-руп келген, диниттиг ашкы ча-скап, хулаа алганнар. Совет тө-лөөлөкчирин дүжөшкынынын беди үлөтөп көргөн дээр Совет Эм-десинин Маалыры Е. Н. Степа-нов өөрүп чөтөришкынын илгерей-дген.

Чамлык айтырылганын чу-гаалашкынын сонда ФАИ-ниң улу-штуктары болгон улуштук орган-нарын—административтиг чөвөлдө болгон бюрону сонган. ФАИ-ниң президентизмге база дагы» сурагы америк ужулукчу — ре-кордсмен хөргөш Жакеланиа Ко-ран (АКШ) соотуттурган, ораал-кын президенттерге — Францияны, АКШ-тын, Англияны, Бельгияны, СССР-нин, Голландияны, Польша-ны, Швецияны, Италияны, Швейцарияны, Австрияны, Юго-славияны, Чехословакияны, Гер-манияны Федеративтиг Респуб-ликаны болгон Испаниянын тө-лөөлөкчирин соотуттурган. СССР-ден ораалкы президент СССР-ниң В. П. Чкалов атыг Төп аэроклубу-нун Чөвөлдө дарталы Е. Н. Степа-нов болуп турар.

ФАИ-ниң дараазында 53-күк кол конференцияны 1960 чыла Барсе-лонага (Испания) болур.

Делегейниң олимпий комитетинин сессиясы

БОНН. (СЭТА). Делегейниң олим-пий комитетинин (ДОК-тун) ачкыч-лыг сессиязы Минхенге (ФР-ге) болгон, делегейниң спорт шмчээш-кынын улам мындагы хөгжүлгө-зинге угуу улау-дузалыг чамлык айтырылганы алаа чуугаалашкан.

ДОК-тун кол шиптирлерины бижээ болза, 1964 чыла олимп-и-аданын чайгы болгон кымык ойн-ларын эрттиргенин чөтө шипи ал-дыры болгон. 1964 чылды чайгы олимпий ойнарын организастар эргени Токио, Вена болгон Брюс-сбург, ак олимпияны — Инс-бург (Австрия), Калгари (Банада) болгон Лакхи (Финляндия) хоорай-лар алырын негезе турган.

Иччалажык, чайгы олимпий ойн-ларын Япониянын найысмагында кылды болгон. Мыччачан, тө-гүдө бир-ле дугаарында олимпий ойнарын Азияга эрттер ол. 1964 чылды кымык олимпий ойнарын организастар эргени Мурнуу-Ба-рыны Австралия улау өзөс хоорай-на Инсбургга берген.

«Кыдаттын национал олимпий комитет» деп алаа чүвени ДОК-тун хулаа берген чоруну күш чок болулар дугайында СССР-нин олим-пий комитетинин кырген савалын ДОК чуугаалашкан, чүтө дээр «Кыдаттын национал олимпий ко-митетинин» өмүзөсүнүн 600 мил-дон ачкычт улау Кыдаттын спортчуларынын бозулуу төлөөлөк-чирин ролын калчп-лаа ойнап шы-даас Тайбейде (Тайваньда) турар

организация ДОК-та кыпир турар.

Чанкайшчы бозулуу боттары-нын божанай берген байдалын бы-жылгап алыр дээр чүтүлгө ба-раан болуп турар «Кыдаттын на-ционал олимпий комитетин» ДОК-тун хулаа берген национал олим-пий комитетинин дашкында улуштук дүжүлгө шиптирлиг ДОК-тун келжигүсүн шип бодалга дүжүлгү хулаа алган, чүтө дээр ол «комитет» болза «Кыдат» деп чуртта спортту контроллавайн ту-рар. Бистин дөсөшүн эң улау спорт-чу маргалааларында — олимпий ойнарында чанкайшчы шаарла-рың бөдүкчүсүн улау оламы-рыңче улаулан ДОК-тун ол бамы-нын спортчу хөй-нигитин калыб-болуштыр болза делегейде беш дилтерин спортчуларынын найы-ралынын болгон калы ачылгаары-нын олимпий далаалары быжылгаарында илг бөр чүзү кылдыр сеткил ханышкыны-биле улау-тур.

Оң-биле калы болунуу резолю-цияны мындагы таймыр бижээт, ДОК ол айтырымын бүрүн болгон үзө шиптирлээр шине чок болгон: «Тайбанын олимпий комитет кылдыр хулаа көрү ду-гайында чаа билиринин бир өзөс бердине турар болза (спорт-тун чанкайшчы ачылгаарынын билдиринин дээр турары ол.—Ред.), ол билдиринин ДОК чу-гаалашкы көргөн турар».

Областа чийк атлетиканың шилиде маргылдаазы



Областын чийк атлетика маргылдаазынын баштайгы хунүдө 1500 метр чөтө оолдарын чарым болгон. Чурукта: чарышты кыжыкчылары Ч. Байыр-оол (Кызыл), В. Горин (Чаз-Хал) олар.

Фото С. Феоктистову.

Областын чийк атлетика маргылдаазынын баштайгы хунүдө 1500 метр чөтө оолдарын чарым болгон. Чурукта: чарышты кыжыкчылары Ч. Байыр-оол (Кызыл), В. Горин (Чаз-Хал) олар.

Урулар чарым унеринин оруун-га турган. 100 метрин дистан-цияны Г. Бондарев («Буревест-ник») — 13,6 секундада маинаш тил-дэн. Ол-ла командамы И. Носова — 13,8 секундада келгич, ийги чөтө ээлзэн. Н. Нехорошева (Улау-Хем) кымылчаларда 1 секунда оладала келгеш үшкү чөтө ээлзэн. Ол-ла дистанция оолдарын Ю. Табуев (Кызыл, «Труда») — 12 минутта кел-геш тилдэн.

Чөтө бедины халымынын мар-гылдаазы болгон. 1 метр 65 сан-ти-метр белин халаан М. Монгуш (Чөн-Хемчик) бирги чөтө, 1 метр 60 сантиметрин халаан А. Гушун («Динамо») ийги чөтө ээлзэн.

Ядро илг ооктарынын талзы-биле болгон маргылдаазы «Буревест-ник» спортчу кыстары Р. Верных 10 метр чедир иткен. Г. Бондарев өңкүчү 65 сантиметр чедирбиз.

Спортчу кылаштын 10 километр чөтө маргылдаазы Чөн-Хемчик-тин, Кызылдан ийи спортчуу мар-гышкан. Олар шөлдү 25 катп эл-кынгенер. В. Назин (Чөн-Хем-чик) тилдээр-дир деп көрүкчүлөр бозуруда көрүп турган. Ол, он километрин 56 минут 28 секунда эл-кынген. Калкын (Кызыл) 1 шак 03 минутта 38 секундада келген.

Оң сөтүндө оолдарын ядро илг ооктарынын маргылдаазына кыштырган. Алаа кымылчалар эки кырышкан. Оң түнелде А. Гушун («Динамо») — 10 метр 50 сан-ти-метр, Корешников («Труда») — 10 метр 30 сантиметр ооктагылаш бирги, ийги чөтө ээлзэн.

Оолдарын диск ооктар маргыл-даазы болгон. «Урожай» коман-дамын Б. Малишев 31 метр 60 сан-ти-метр оокта. Оң сонда А. Гушун («Динамо») — 2 метр 54 сан-ти-метр (саштайгызын ашкы оокташ, бирги чөтө ээлзэн).

Уруларын чөтө бедины халы-мынын маргылдаазына Г. Бон-дарев («Буревестник») — 1 метр 35 сан-ти-метр, Л. Юртаев («Труда») — 1 метр 30 сан-ти-метр халааш, бирги, ийги чөтө ээлзэн.

Урулар 800 метр чөтө маинаш Г. Соколова («Труда») доктар чө-ге бир дугаарында келген. Оң ша-гы 2 минут 33,8 секунда болгон. Бо-

карева (Каз-Хем) ийги чөтө ээл-ган.

Оолдар 1500 метр чөтө чарым-кан, Галкин (Өвүр) 4 минут 37,1 се-кундада келген. Тилдөсчө чөтө хө-рөс сонал келгени-биле Чудум Сюрюн («Урожай») ийги чөтө ээл-ган.

Маргылдаазын ийги хуну 100 метрин уруларын чарым-биле ээлзэн. Соколова («Труда») доктар чөтө 1 минут 06,6 секундада ма-инаш, бирги чөтө ээлзэн. Очур-оол (Каз-Хем) — 1 минут 0,6 секундада келгеш, ийги чөтө ээлзэн. Оолдар-дан ол-ла дистанция Самарин («Буревестник») — 58,5 секундада кел-геш тилдэн.

Уш катп бөкш халымынын маргылдаазына Фурсов («Труда») — 11 метр 86 сантиметрин халааш, бирги чөтө ээлзэн. 1954 чылда Соколовтун тургусканы — 12 метр 06 сантиметр область рекордуна чөтө ээлзэн.

5000 метрин унер оруунда оол-дар. Ол дистанцияга Фурсов («Труда») — 17 минут 17,5 секундада маинаш тилдэн. Морозов («Буревестник») — 17 минут 18,2 секундада келгеш, ийги чөтө ээлзэн.

Беш язы хевирин ийи хун ур-гулчулун маргылдаазына урулар-дан эки түнелди Г. Бондарев («Буревестник») — 2937 саны чыл алгаш, спорттун үшкү разряды күсөткен, Яровая («Труда») — 2682 саны алгаш, ийги чөтө ээлзэн.

Спорттун беш язы хевирин оолдар аразында бир хун болгон маргылдаазына Б. Малишев («Урожай») — 1391 саны алгаш бирги, Малинов («Труда») — 1354 саны алгаш, ийги чөтө ээлзэн.

Спорттун аны-агы хевирлерин тилдөсчө бөтө бөтө областы Спорт инителдер болгон организастар Эм-десинин чөвөлдөшкы шанаал бижири-биле шаынаан.

Бо спартаклада эрткен чылаа-зындал хун түнелди болгон бол-гон чангыс-лаа область рекорду тургустуулан.

Чийк атлетика талзы-биле об-ластын шилиде маргылдаазынын соругула болза Хабаровск хоорай-га зона талзы-биле болур маргыл-даага ийги разрядтын эки спорт-чуларын шипи алыр турган. Бо кууд түнелди көргөш, күш-культу-раның чөвөлдөшкы оло коман-да чорутпас деп шиптирлээр.

К. ХАНХАЛБЕВ.

Редатор К. С. ШОЙГУ.

Барын-герман министр немецтер аразында харылзажылгаларны хоругдап турар

БЕРЛИН. (СЭТА). АДН агентиле-диниң дынамыл турарын бозуар алырга, ийи-герман айтырылар талзы-биле барын-герман ми-нистр Лимер ийи герман курунелер-ниң немецтеринин аразында харыл-зажылгаларын болгон билишчи-кынын уураанычкыны кылдыр болуп сойлаал илгерикен. Ийи гер-ман курунелеринин чуртакчалары-нын аразында калды-лаа харыл-ла-

жылганын херек кырында хоруг-дап турар дужалды ол үдүргөн. Ийи герман курунелеринин били-ринин соругаларында болгон чоок-шулажырын өргө-ажыктарында баран болу дег хөмөгөргө ГФР-ниң хөй-ниги албан чөтө-ринин албан-хаакчаларын киржирин ол дужалда хоругдап турар. ГФР-ниң чуртакчаларын киржирин хоруг-даан хөмөгөргө сангына Анык-

тарын болгон студенттерин Ве-нага болур бүгү-делегей фести-валын, «Прибалтикага тайбын не-делзэн», Лейпцигке күш-культура спартакладазы, ачкычтарынын ийи-герман конференцияны бол-гон оон-ла өскө-рини хамарыш-тырган. Ол хөмөгөргө чоокку ай-ларда чоруда бөр.

Ол айтмышкынарга чатыртпас дээр кижилерин алыга ачкы кы-жанышкыны дужалда кирип турар.

Сибирь язвасы

Сибирь язвасы халаавырыг аарыг. Оортан мыйыстыг бо-да, чыгыш, хөй малдар, чамдыкта — хаваы, ил болгон диспел-даа аарый бээр. Ол аарыг малдарын организмче сибирь язвасын микроотарын халдап киргенде улам өсүүрү. Микроотар аарыг малдыг өдөк, сидкин, ханын дамчыштыр оон организ-минден уштуган, өт-сигеге дөтөгөн чаа урелер болуп ботта-нып, ай-айы-биле, элзэн каш чы-ларда-даа хөвээр чыктылар. Ор-ганизмде ол урелер дүргөн өс-көн, малды сибирь язвасында аарттыр.

Ол аарыгдан аараан малдык микроотар халдаан чөтө ы